

Tito, Primorska te kliče

Istrsko dekle je v Šmarjah prav po domače stopilo pred člana zavezniške komisije in mu prisrčno pristno planilo v objem. Zdelo se je, da občuti v tem trenutku, kakor da pozdravlja starega prijatelja, katerega že dolgo ni videlo, pa bi mu prav od sreče rado povedalo ne samo svoje želje, ampak želje vseh svojih bratov in sestra. In res je to dekle povedalo nekaj, kar je zraslo v ljudski zavesti in ljudski pameti: »Tu smo Slovenci in mi hočemo Tita.« Potem pa mu je podarilo še šopek prvega pomladnega cvetja z veselim nasmehom: »Letos prvič svobodno cvete naša — Titova Istra!«

Ali ni v tem pozdravu odmev kliče tisočeri in tisočeri junških borec, ki so v borbah na Trnovem, v Brdih, pri Trstu, v Istri, za Gorico prelili svojo kri, ali ni v tem kliču oporoka junakov-talec, ki so padli v Godoviču, po Grgarskem ali onemeli v ulici Gheda, ali ni v tem kliču tisočeri in tisočeri, ki manifestirajo v Istri, v Trstu, v Gorici vse ljudsko zahtevo po priključitvi Julijske Krajine k Jugoslaviji, ali ni v tem tudi pridružen klic upora delavcev v Trstu, v Trzinu in Gorici, ki stavlja v znak protesta proti krivicam, ali ni v tem krik vse Julijske Krajine, krik protesta proti prelivanju ljudske krvi, krik protesta proti fašističnemu nasilju, strahovanju, zločinskemu pobijanju in poiznjenosti, krik: »Popravite krivice, ki ste nam jih z Rappalo prizadejali, tokrat ne bomo klonili!«

Da, v tem je vse to. Prav v teh skupih besedah, v tem je ljudska duša, v tem je izražena ljudska pamet in zavest, zato, ker je to s krvjo in z znojem zapisalo to ljudstvo po Julijski Krajini, ker nam je to v krvi: »Tu smo Slovenci! Mi hočemo Jugoslavijo!«

Ljudske množice v Julijski Krajini govore, stotisoči danes govorijo tako, kakor je povedalo preprosto istrsko dekle v svojem doživetem in domačem pozdravu v rodni vasi Šmarje članom zavezniške komisije.

V istem času pa, ko te stotisočglave množice manifestirajo svojo zahtevo, da se priključi slednji košček izmučene, izropane, bičane in okrvavljene zemlje v Julijski Krajini k materi Jugoslaviji, v istem času, ko so naši ljudje spremenili svoje domove in svoja naselja v gaje zelenja in zastav, ki ponosno nosijo napis: »Tito, Primorska te kliče!«, v istem času, ko so v pokrvavljene kraške skale vsekali naši ljudje ime Tita, v prav istem času izdajalec in fašisti, kot nosilci nagnusnega italijanskega imperializma ter mario-netne mednarodne reakcije zopet prelivajo kri naših sinov, v istem času se natepava iz Italije v Julijsko Krajino zalega fašistov, epurirancev, delomrznežev, ki kriče po naših krajih, ki razgrajajo po naši deželi — Julijski krajini, ter skušajo z nasiljem in psokami izzivati naše svobodoljubno ljudstvo.

In tisti, katerim nikakor ne gre v račun njihove zavojevalne politike, da bi naše ljudstvo samo odločilo o svoji usodi, se niso niti takrat streznili, ko so pod streli njihovih zločinskih »civilnih policistov« padli ljudje iz množic, ni jih v besenju spametovala prelita ljudska kri, ki je spet pordela izmučena tržaška tla, ampak so v svoji podivjanosti in protiljudskem besenju šli še naprej.

Začeli so na debelo uvažati kričanje in izzivače iz Italije, iz Milana, iz Vidma itd.: v Pulj so jih pripeljali s parniki in kričali so pod varstvom »črnih brzostrelk« »morte ai socialisti«, »A morte Tito!«, v Trst so jih nekaj dni vozili v vlaki in kričali so: »morte ai sciaisti!«, »A morte Tito!«, v Gorico jih vozijo s kamioni in spet kriče: »morte ai sciaisti!«, »A morte Tito!«. In vse pod vodstvom »črnih brzostrelk«.

To se pravi, da so spet odšli kliček

Mussolinijev priročnik in začeli zno-va. In ljudje jih poznajo. Med temi so Delijak Carlo, skvadrast, Colpi Giovanni, skvadrast iz tovarne Arigono, Štolfa, Acegat Carlo Dall'Oglio, stotnik črnih sraj in sto in stotine drugih — samih fašistov.

Čisto prav je, da so prišli, prav je, da so povedali svoj program nasilja in pokazali svoja nagnusna lica, svoje pojave, katerih je bilo naše ljudstvo vajeno še včeraj srečavati v črnih uniformah, fašistovski morilno kamo. Italijanski fašistični imperializem diha v njih in to pod varstvom pušk in bajonetov.

Tržaške množice z mogočnimi manifestacijami odgovarjajo na zločinsko početje uvoženih fašistov in povsod se razlega klic ljudstva: »Hočemo Jugoslavijo! Tito, Primorska te kliče!«

Zato tudi ni uspelo kričaćem motiti našega ljudstva, ko je spremlilo svoje junake-partizane na poslednji poti. S svojim bednim, prostaskim izzivanjem niso uspeli razbiti nemega krika 60 tisočglave množice, ki se je poslavljala od Rinalda Rinaldini, bratov Mahne, Zole, Balbija, Jarnika, Jamnika, Pulgerja, Ribariča in Venturini: »Bratje, niste padli zastoni, vaša kri je napisala naše pravice.«

In ko so besni pričeli pljuvati v množico, ko so začeli razbijati poslopje PNOO-ja in Dom prištinskih delavcev ter zverinsko pretepati naše tovariše, je množica odgovorila: »Hočemo Jugoslavijo!« Še isti večer pa je na krvave nastope fašistov in civilnih policistov ljudstvo odgovorilo s tem, da se je zgrnilo pred hotelom, kjer so nastanjeni člani zavezniške komisije in tam se je njihovo manifestiranje prelilo v eno samo pesem, en sam klic: Jugoslavija.

Tudi akcijski odbor je dvignil ponovno svoj glas, glas ljudstva Julijske Krajine: Kličemo na odgovor vse, ki so krivi fašističnih izzivanj, vse, ki sejejo mržnjo in tirajo izzivače v protiljudska dejanja! Ponovno dvigamo obtožbo, da je v civilni policiji mnogo fašistov, ki so orodje za protiljudska dejanja. Obveščamo, da so na delu temne fašistične sile, ki predstavljajo grožnjo resnični demokraciji in mirni rešitvi vprašanja Julijske Krajine.

Opozarjamo na zločinsko vlogo CLN in njegovega časopisja, ki se je vrglo na to, da bi s podvojenim strupeno propagando ter z znašanjem svojega besa nad ljudstvom po svojih agentih v civilni policiji ustvarilo izjemno stanje in onemogočilo delo komisije. Za to so jasni dokazi streljanje civilne policije pri Sv. Ivanu, v škedenjski šoli, v Barkovljah, na Greti in drugod. Ljudstvo je obsodilo to delo, izzivači so ostali brez moči in svet je zvedel, kaj hoče Julijska Krajina:

»Tito, Primorska te kliče!«

Končno opozarjamo na spletke reakcije, ki skuša prati krvavo vlogo civilne policije s tem, da zvrča krivdo na ljudstvo, ki brani svojo svobodo in prihodnost. Protestiramo, da je bil klican pred sodišče urednik lista »Lavoratore«, ker je objavil poročilo o resničnem dogodku, protestiramo, ker se skuša prikazati slovenske učitelje in učence kot agitatorje, ker so se pridružili vsemu ljudstvu v obtožbi škedenjskih morilcev.

Dovolj je fašističnih zločinov, to je naš klic, klic ljudstva Julijske Krajine. Dovolj, stokrat dovolj. Mi hočemo v Jugoslavijo. Zločinci, proč krvave roke od naše izmučene in s krvjo prepojene zemlje. Ljudstvo manifestira, protestira proti fašizmu in krivicam, se bori, zopet žrtvuje, zopet daje svojo kri, dela, obnavlja, ljudstvo s tem dviga svojo silni, neugasljivi klic: »Tito, Primorska te kliče!«

Zavezniki, ne pozabite, kaj vam je povedalo istrsko ljudstvo, ne pozabite, kar ste videli:

Ta zemlja je naša, slovenska, jugoslovanska in mora biti Titova

V nedeljo, 24. t. m. je medzavezniška komisija obiskala Grožnjan in se dalj časa zadržala v Sičovljah, Šmarjah in v Kopru. Med potjo so jo po vseh naseljih — tudi v tistih, skozi katera so samo potovali — pozdravljale desetisočglave množice ljudi, ki so dajale duška svojim čustvom, ki jih je fašizem dolgo vrsto let tlačil po ječah, taboriščih in moriščih. Nad 25.000 Istranov je ta dan povedalo, kam hoče Istra in kje so želje istrskega ljudstva.

Iz Pazina, kjer je bila komisija dosedaj nastanjena, sta krenili delegaciji v dve smeri: ena je krenila preko Buj v Sičole in nato skozi Piran in Izolo v Koper, druga pa v Grožnjan, od koder se je podala preko Buj v Šmarje.

Ekonomski strokovnjaki medzavezniške komisije so odšli najprej v Sičole, kjer so jih pozdravile zbrane množice tamkajšnjih prebivalcev. Tudi v Piranu in Izoli je ljudstvo z zastavami zaprlo pot komisiji in vzklikalo svoje zahteve po priključitvi k Jugoslaviji. V Piranu je pet znanih fašistov skušalo motiti navdušeno vzklikanje tisočglave množice. Posrečilo se jim je priti pred avtomobile in parkrat zakričati »Vogliamo Italia!«. Seveda so se njihovi

vzkliki zgubili med spontanimi in navdušenimi manifestacijami ljudstva, ki je vzklikalo za Titovo Jugoslavijo. Izola je že tedne prej čakala medzavezniško komisijo. Sedaj so lahko povedali ljudem, ki so prišli v te kraje v imenu zaveznikov, kako so se borili in trpeli, in da bo slovenski živelj ohranjen na teh tleh le, če bodo priključeni Jugoslaviji.

V obmorskih mestih je ljudstvo zvedelo že v dopoldanskih urah, da prihaja medzavezniška komisija. Vest

je prodrla v bližnje in daljne vasi in ogromne množice ljudstva so prihajale na glavno cesto. Ljudje so prihajali od Sv. Jerneja, iz Sv. Lucije, Strunjana, Križa in Portoroža. Vse dopoldne je igrala sredi trga v Piranu godba, množice so ponosno dvigale jugoslovanske zastave, z vseh strani so odmevale borbene parti-zanske pesmi. Kjer koli se je pojavila komisija, sta med splošnim vzklikanjem najbolj odmevali dve besedi: »Tito — Jugoslavija!«

Sedaj lahko vidite, da smo vsi za Tita in za Jugoslavijo

Višek manifestacij pa je bil dosežen ob prihodu medzavezniške komisije v Koper. Ko so namreč ljudje zvedeli, da je komisija na poti v Koper, je odjeknilo po bližnjih vaseh, kakor plat zvona. Ze sredi dopoldneva so prihajali ljudje iz najbližjih koprskih vasi Semečena, Salara, Boninija, Bertokov in Cezarjev v Koper. Nosili so na stotine zastav in vzklikali: »Mi smo Slovenci — tukaj je Jugoslavija!« Stari ženci iz Dekanov, ki je nosila lepo okrašeno Kardeljevo sliko in vzklikala na trgu sredi Kopra, so odgovarjale ogromne množice: »Ne samo z besedo, tudi s sreem smo Slovenci, to ve-

dite vsi, ki ste prišli zaradi tega sem, to naj zve vsak pošten človek na svetu.«

Ze dopoldne je bilo zbranih na trgu pred okrajnim izvršnim odborom 5000 ljudi, stotine pa so manifestirale po mestu in čakale po križiščih. Dekleta so povezavala med potjo natrgano evetje v šopke, mladina je plesala sredi Kopra Titovo kolo. Z vseh strani so se čuli glasovi vaških godb, ki jih je bilo kar sedem. Med živahno razpoloženo množico, ki je praznovala praznik svojih zahtev, je malo pred 13. prišla ekonomska delegacija medzavez-

(Nadaljevanje na 2.strani)

V Kopru čakajo Komisijo že pred mestom. — Iz vseh strani v Koper, da povedo Komisiji, kaj hoče Julijska Krajina. — Vse ulice so polne ljudstva. — Na križiščih pričakujejo možje, da bodo sporočili na vse strani: komisija prihaja. — Dekleta in žene v Šmarjah so pozdravile člane komisije v svojih slikovitih narodni hnošah.

Iz poročila podpredsednika Zvezne vlade demokratične FLRJ Edvarda Kardelja

V sklopu skupnih sej Ljudske skupščine FLRJ je pred dnevi podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj podal ekspozice, v katerem natančno razčlenjuje in podaja dosedanje delo in uspehe zvezne vlade v pogledu splošne notranje ureditve države in določitve splošne linije gospodarske obnove.

Takoj v začetku omenja prvi letni proračun FLRJ, ki kljub temu, da ni popoln in nekatere stvari v njem niti načelno niso rešene, predstavlja ogromen uspeh in eno največjih zmag, posebno če pomislimo, da je ta proračun izdelan šele deset mesecev po tem, ko je bil izgnan okupator iz dežele in so se poleg tega izvedle tako korenite spremembe glede državne in družbene ureditve. Ta uspeh pripisuje poleg vztrajnega dela zveznega ministrstva za finance tudi dejstvu, da je državi z izrednimi napori in požrtvovalnostjo vsega ljudstva uspelo v izredno kratkem času, da je v glavnem izšla iz organizacijskega kaosa, ki ga je zapustil okupator in da ji je uspelo v glavnem spraviti v tek in v sistem delo državne uprave, delo ljudske oblasti.

Nato govori o graditvi novega državnega upravnega aparata, ki so ga postavili na trden temelj narodno osvobodilnih odborov iz časa borbe, dalje govori o najvažnejših spremembah v primerjavi s staro Jugoslavijo. Pri tem navaja 4 elemente, ki so povzročili to spremembo. Bistveno nov element v socialno gospodarskem razvoju nove Jugoslavije predstavlja splošni državni gospodarski načrt — to je načrtno gospodarstvo, poleg pa še državna kontrola nad celokupnim gospodarstvom.

Za tem, ko je podpredsednik vlade Edvard Kardelj razgrnil pred zbranimi poslanci rezultate gospodarskega razvoja v industriji, poljedelstvu, prometu, trgovini in prekrbi, kjer je omenjal trgovinsko pogodbo s SZ in gospodarske stike s Poljsko in Češkoslovaško, je govoril še o delovnem poletu množice v novi Jugoslaviji. Uspehi, doseženi v državni izgradnji, so ustvarili pogoje, da je Jugoslavija danes ena izmed redkih v času vojne zasledenih držav, v kateri vladata popoln red in mir in kjer se na vsakem koraku občuti splošna ljudska aktivnost pri obnovi ter globoko prepričanje širokih ljudskih množic, da so na pravi poti.

(Nadaljevanje s 1. strani)

niške komisije. Delegati komisije so se ustavili pred okrajnim izvršnim odborom, množice pa so do kraja napolnile prostrani trg, obsipale s cvetjem in zastavami člane komisije, jih pozdravljale in objemale. Neka starejša žena je prišla prav v ospredje in dejala: »Sedaj lahko vidite, da smo mi vsi za Tita in za Jugoslavijo.« Vzklikanje množice se je prelilo v eno samo besedo: »Tito — Tito.« Člani komisije so se le odtrgali od množice in se umaknili v notranje prostore okrajnega izvršnega odbora. Preprosti istrski kmetje in žene, tlačeni in zatirani koloni, mladina, ki je ure in ure hodila v Koper, vse to se je zlilo v en sam klic, v eno samo zahtevo, da se primorska zemlja priključi Jugoslaviji. Neka mati z otrokom v naročju se je odtrgala iz množice in na vsak način hotela do članov komisije, da jim pove prav tisto, kar je prišel povedat v Koper slednji izmed manifestantov.

Člani gospodarske komisije so se skoraj eno uro zadržali v prisrčnem razgovoru z zastopniki ljudske oblasti in množičnih organizacij ter ob tej priliki izrazili občudovanje nad našim ljudstvom. Nato so pričeli sprejemati delegacije. Razgovarjali so se s strokovnjakom za istrski vodovod, z zastopniki sindikatov, zastopniki gospodarstva in luške kapitanije. V teh razgovorih je bilo

Tudi mi vam hočemo povedati, da mora Julijska Krajina v Jugoslavijo

Ko so Bužjani izvedeli, da bo prišla komisija tudi v njihovo vas, so zapeljali na glavno cesto nekaj voz in jo tako zaprli, da je moral vsakdo po stranski poti skozi vas. Vse dopoldne so prihajali ljudje iz drugih vasi, tako da jih je bilo sre-

Spregovoril je še o mednarodni politiki in opozoril na tiste, ki še vedno čutijo potrebo, da dajejo narodom Jugoslavije lekcije glede ljudske demokracije. Vsekakor je čudna logika onih, ki mislijo, da je demokracija samo tako dolgo demokracija, dokler nudi oblast raznim kapitalističnim in reakcionarnim krogom, da pa demokracija preneha tam, kjer se večina ljudstva odloči, da vzame oblast takim krogom. Nato poudarja, da je vse drugo, samo ne lojalno in prijateljsko, ako nekateri krogi v zavezniških državah nikakor ne prenehajo meriti na metre demokracije onih dežel, ki so svojo demokracijo večkrat dokazale v svoji junaški in predani borbi proti fašizmu za splošno zavezniško stvar in ki jo danes dokazujejo s svojo borbo proti fašističnim ostankom, proti reakcionarnim vojnim hujšakom in za utrditev miru in sodelovanja med narodi.

In končno je spregovoril podpredsednik Edvard Kardelj o vprašanju dokončne določitve meja nove Jugoslavije, kateri se morajo popraviti krivice, storjene z rapalsko pogodbo.

Iz prve svetovne vojne je Jugoslavija izšla kot mlada država, ki se je z enim delom šele komaj osvobodila izpod turškega in avstro-ogrskega jarma; bila je zelo oslajena in veliki deli jugoslovanskega ozemlja, ki so kompaktno naseljeni z jugoslovanskim življenjem, so ostali izven njenih mej. Nič bolj naravnega ni, da Jugoslavija po tej vojni, v kateri je toliko dala za skupno zavezniško stvar, postavlja svoje zahteve, naj se ta jugoslovanska ozemlja priključi njej, ker v Jugoslavijo etnično spadajo. Tudi zadnji Jugoslovani je pričakoval, da bo Jugoslavija v tem pogledu deležna podpore vseh svojih zaveznikov, na žalost pa se moramo danes truditi, da prepričujemo svet o nečem, kar je toliko jasno, da je skoraj neprijetno ponavljati.

Jugoslavija je že predložila svoje zahteve glede Italije in Avstrije. Na tem ozemlju živi tretjina vseh Slovencev. Zaradi tega je jasno, da tu ne gre za popravke mej, ampak za usodo naroda. Nad 25% vseh Slovencev živi samo v Julijski krajini. Poleg tega živi v Julijski krajini 6% celokupnega števila Hrvatov. Na tem istem ozemlju v Trstu in v nekaterih drugih mestih živi v ce-

članom komisije omogočeno, da so se prepričali na podlagi ekonomskih in etničnih dejstev o pravičnosti zahtev, ki so jih izražale zunaj tisočgla-ve množice.

Proti večeru se je zaključilo sprejemanje delegacij. V Koper so se zgrnile še nove množice ljudi, ki so prišle iz oddaljenejših vasi: Kureda, Gabrovice in Ospa. Ljudje, ki so bili na nogah od prvih jutranjih ur in ki so prehodili dolge kilometre poti, so sedaj vztrajno čakali v dolgem koridorju, ki je segal od trga do obale in vse do novega mostu na križišču pred Koperom. Ob pogledu na to ljudstvo je izjavil nek član angleške komisije, da ob takih manifestacijah sploh ni govora o propagandi in prisiljevanju ljudi, ampak da lahko take množične nastope omogoči samo polna ljudska zavest in volja.

Okrog sedme ure zvečer so prišli člani komisije znova iz poslopja. Množice so jih ponovno obsule s cvetjem in jih rotile, naj po svoji vesti raztolmačijo svetu, kar so videli in slišali. Množica se je vse gosteje zgrinjala okoli avtomobilov, tako da so se mogli le korakoma pomikati iz mesta. Tudi potem, ko je delegacija še odhajala proti Trstu, se množice še vedno niso razšle: ostale so na glavni cesti, ker so hotele pozdraviti tudi drugi del delegacije, ki se je vračala iz Šmarje.

di popoldneva, ko so se pripeljali člani komisije, zbranih že nad 15.000. Komisija se je morala dobesedno »prebijati« skozi vas in je zato potrebovala dobre pol ure. Ljudje so ves čas vzklikali Titu, svoji materi Jugoslaviji in članom komisije, ki so

loti 0,7% celokupnega števila Italijanov. Vsakdo, kdor želi gledati na stvari objektivno, bo razumel, zakaj je to vprašanje toliko važno za narode Jugoslavije. Ni potrebno dokazovati etnične upravičenosti naših zahtev. Prav tako ni treba ponavljati, da ne zahtevamo tujih ozemelj. Ali ni po vsem tem — milo rečeno — zelo čudno, če gotovi krogi v zavezniških državah poizkušajo zaščititi osvajaške imperialistične zahteve svojega včerajšnjega sovražnika pred upravičenimi nacionalnimi zahtevami svojega zaveznika? Ni potrebno, da bi kdo ščitil italijansko ljudstvo pred nami. Nihče ni v tej vojni neposredno toliko pomagal italijanskim protifašistom v njihovi borbi proti fašizmu kakor mi. Z nami so se ramo ob ramo borili z orožjem v roki najboljši italijanski ljudje. Tudi oni so se lahko prepričali o tem, da mi ne sovražimo italijanskega naroda, ampak smo njegovi najboljši prijatelji. Ti Italijani so spoznali, da bo resnično svobodna samo taka Italija, ki bo prijateljsko povezana z Jugoslavijo. Prav tako so spoznali, da Italija, ki bi bila sovražno razpoložena do Jugoslavije, ne bi bila niti svobodna, niti demokratična, niti neodvisna. Od tod, glejte, izhajajo simpatije demokratičnih protifašističnih italijanskih množic za novo Jugoslavijo in, glejte, zakaj je povsem nepotrebno, da kdo ščiti italijansko ljudstvo pred nami. Priključitve Julijske krajine ne zahteva samo jugoslovanska vlada, tako zahtevo predvsem postavlja samo ljudstvo Julijske krajine. Za to je to ljudstvo tudi krvavele med vojno. To svojo voljo izraža ljudstvo Julijske krajine na tako očiten način, da lahko brez pretiravanja rečem, da o tej njegovi volji vsekakor lahko prav tako točno vedo v zavezniških prestolnicah, kakor vemo tukaj v Beogradu. In ako danes ogromne množice ljudstva vsak dan ponovno prepričujejo mednarodno komisijo, da je to jugoslovanska zemlja, in ako žene med jokom govorijo, da bi vrnitev k Italiji zanje pomenila hujše kakor smrt, potem je to pretresljiv dokument za današnji čas, v katerem se nobena beseda tako pogosto ne izgovarja, kakor beseda »demokracija«. Kajti danes po svetu morda ni kotička, v katerem bi bila volja ljudstva tako očitna in močnejše izražena, kakor je v Julijski krajini. Ničesar ne bi hotel pre-judicirati, vendar bi hotel poudariti

samo en pogoj, brez katerega nemimo, da danes ni mogoče objektivno določiti etnične meje v Julijski krajini. Ta pogoj je naslednji: Ne potvorjene številke statistik stoletnih zatiralcev naših narodov, ampak volja in izjava živih ljudi mora biti merilo pri določanju etnične meje v Julijski krajini. Ta volja pa je tako silna in tako pretresujoča, da je ne morejo omajati niti razna iz-zivanja, niti obračunavanja s strani onih, ki na vsak način hočejo skriti in zadušiti očitna dejstva. Ugoditi čimprej željam ogromne večine prebivalstva Julijske krajine bi pomenilo osvoboditi stotisoče ljudi strahu, da bi bili izročeni Italiji, v kateri so preživeli toliko gro-zot vse od leta 1918. naprej. Teror, ki ga izvaja italijanska policija že danes v Trstu in drugih mestih nad prebivalstvom ob polni odgovornosti zavezniške vojaške uprave, je najboljši dokaz, kaj lahko pričakujejo ljudske množice Julijske kra-jine od Italije ali nekeke interna-cionalizacije Trsta.

K temu je treba dodati, da je za priključitev k Jugoslaviji ne samo slovenska večina, ampak tudi večina italijanskega prebivalstva po obrežnih mestih. Šovinsti govorijo, da so to samo simpatizerji komu-nizma, ki so pozabili na svoje ita-lijanstvo. Italijanski protifašisti v

Trstu in Pulju so s svojimi ogrom-nimi manifestacijami dali najboljši odgovor tem klevetnikom. Mi, Ju-goslovani, ki smo se od blizu v krva-vi borbi proti Mussolinijevemu fa-šizmu in Hitlerizmu spoznali z ju-naškimi italijanskimi borci iz Trsta, Pulja in drugih krajev Julijske krajine, ko so se ti borili z nami proti skupnemu sovražniku, lahko rečemo, da so to mnogo boljši Ita-li-jani kakor oni italijanski šovinsti, ki so do zadnjega trenutka služili Mussoliniju in ki danes nazivajo izdajalce one, ki so razsvetlili obraz italijanskega naroda. Ako je danes večina tržaških Italijanov za Ju-go-slavijo, potem so oni za tako reši-tev prav zaradi tega, ker so dobri Italijani, ker znajo ceniti resnično svobodo, ker dobro razumejo, da pomeni Trst v novi Jugoslaviji do-končno doseglo miru in bratstva med Slovani in Italijani na tem področ-ju, na katerem je stoletja vladal žandarski teror in na katerem se je ljudstvo stoletja neutrudno in krvavo borilo za svobodo, kakršno je hotelo doseči in kakršno je konč-no v tej vojni s svojo vstajo proti fašističnim zatiralcem doseglo.

To je torej stališče nove Ju-go-slavije do vprašanja Julijske kra-jine, ki čaka dejanske izvedbe pri-ključitve Primorja in Istre s Trstom k matični državi Jugoslaviji.

Vzemite naše cvetje v dar! Letos prvič cvete svobodna Istra

Okrog devete zvečer so člani za-vezniške komisije odhajali, ves čas spremljani od nešteti klicev mno-žice: »Zavezniki, ne pozabite, kaj vam je povedalo istrsko ljudstvo, ne pozabite, kar ste sami videli. Mi ho-čemo Jugoslavijo. Ne pozabite na krivico, ki je bila leta 1918 izvršena nad nami. Ta zemlja je jugoslovans-ka, mi smo Titovi, Tito je naš!« — Vzklikanje se je prelilo v eno samo najljubšo besedo »Tito, Tito!« Mno-žice se kar niso mogle razkleniti, da bi napravile prostor odhajajočim, vsak bi rad še kaj povedal članom komisije. Prišlo je do edinstvenih in nepozabnih prizorov. Mlado dekle je stopilo s šopkom rož pred člana med-zavezniške komisije in mu kakor

Trstu in Pulju so s svojimi ogrom-nimi manifestacijami dali najboljši odgovor tem klevetnikom. Mi, Ju-goslovani, ki smo se od blizu v krva-vi borbi proti Mussolinijevemu fa-šizmu in Hitlerizmu spoznali z ju-naškimi italijanskimi borci iz Trsta, Pulja in drugih krajev Julijske krajine, ko so se ti borili z nami proti skupnemu sovražniku, lahko rečemo, da so to mnogo boljši Ita-li-jani kakor oni italijanski šovinsti, ki so do zadnjega trenutka služili Mussoliniju in ki danes nazivajo izdajalce one, ki so razsvetlili obraz italijanskega naroda. Ako je danes večina tržaških Italijanov za Ju-go-slavijo, potem so oni za tako reši-tev prav zaradi tega, ker so dobri Italijani, ker znajo ceniti resnično svobodo, ker dobro razumejo, da pomeni Trst v novi Jugoslaviji do-končno doseglo miru in bratstva med Slovani in Italijani na tem področ-ju, na katerem je stoletja vladal žandarski teror in na katerem se je ljudstvo stoletja neutrudno in krvavo borilo za svobodo, kakršno je hotelo doseči in kakršno je konč-no v tej vojni s svojo vstajo proti fašističnim zatiralcem doseglo.

To je torej stališče nove Ju-go-slavije do vprašanja Julijske kra-jine, ki čaka dejanske izvedbe pri-ključitve Primorja in Istre s Trstom k matični državi Jugoslaviji.

Kdo pride pred sodišče v con A

Ne tisti, ki je izvršil zločin proti ljudstvu, ampak tisti, ki je zločin videl n obsodil

Že nekaj dni poteka sodna raz-prava proti uredniku lista »Il Lavo-ratore« tov. Gasperiniju, ki je obto-žen, da je s poročilom o dogodkih v Šklednju, z dne 9. marca, razburjal prebivalstvo in ogrožal javni red in varnost zavezniških oboroženih sil.

Pred sodišče je bil torej poklican urednik enega naših najboljših li-stov, poklican je bil na odgovor to-variš Gasperini, kar jasno kaže, da skušajo nekateri na vsak način zvr-čati krivdo zločinov, ki jih izvrši ci-vilna policija, na ljudstvo in njegove predstavnike. Že sama obtožnica ka-že, da tožitelji nimajo namena ka-znovati tistih, ki so povzročili nered in ogrožali naše ljudstvo, ampak da zastopajo prav obtožnico kot priče civilni policiji, sami bivši karabinjer-ji, kvesturini, priseljenci iz Italije in mnogo takih, ki so se še pred krat-kim borili v nemških formacijah pro-ti zaveznikom. Vsi ti s svojimi izja-vami zatrjujejo, da policija ni vdrla v šolske prostore, da ni imela nap-erjenega orožja proti ljudstvu, da niso surovo ravnali z ženami in otroki, da ni nihče slišal otroškega

joka; da ni nihče streljal. Na tak na-čin bi postala civilna policija pri vsej krvavi vlogi, ki je in o kateri nihče izmed ljudskih vrst ne dvomi, lik najkrotkejši in najljubšeje policije. Drugi dan pa je spregovorilo ljudstvo in tokrat se je razkrila pra-va slika o škedenjskih dogodkih.

Učiteljica Avrelija Sancin, ki je poučevala v razredu osnovne šole v Šklednju, je povedala, da so planili civilni policisti v njen razred z na-menom, da snamejo zastave raz šol-skega poslopja. »Videla sem polici-sta v kotu z brzostrelko, naperjeno proti razredu in otroci so pričeli jo-kati in kričati ter so prestrašeni za-pustili svoja mesta.« Tako je pove-dala tov. Sancinova. Prav tako je uč-itelj Sancin Ivan videl enega izmed policistov, ki je odnašal zastave, in še prej slišal, kako je nekdo močno tolkel s palico po mizi. Tudi šolski sluga je videl, kako so otroci bežali iz šole. 15 letni Štefe Remigio je ve-del povedati, da ga je pozval kape-tan Hobbs, ki je vodil preiskavo v šoli, naj odžaga kos obešalnika in tal, kjer se je nahajala krogla. V tem pa je čutil predsednik sodišča potre-bo, da je naglasil, da ni to proces proti civilni policiji, ampak proti uredniku lista »Lavoratore«.

Se cela vrsta prič je nastopila in vsi so v en glas izpričali to, kar je napisal »Lavoratore«. S tem je jasno dokazano, da skušajo nekateri prati zločinski vlogi fašističnih črnih po-licistov in naprtiti krivico za krvava dejanja v con A na ljudske množice, ki branijo svojo svobodo in pri-hodnost. Prav ta proces proti ured-niku »Lavoratore« pa nas spominja na proces proti izdajalcu Paniniju, ustanovitelju Guardie civiche, ki je bil oproščen, in spet prihajamo do spoznanja, da so le ljudska sodišča in organi ljudske oblasti v stanju pravilno in pravično soditi.

Če se postavlja pred sodišče člo-veka, ker je v imenu ljudstva napi-sal to, kar je videl, ali se potem še lahko govori v con A o svobodi ti-ska, o svobodi besede, o svobodi propagande?

Da, lahko se govori, toda to je prihranjeno in rezervirano samo za ozek krog gospodarstva okrog CLN-a in za njihova glasila »Voce libera« itd. Svoboda besede je prav tako, kakor svoboda manifestiranja v con A uradno rezervirana samo za proti-čudsko delovanje. Ne samo, da je dovoljena lažna propaganda in da so dovoljeni zločinski nastopi, ampak temu je ustvarjena celo zaščita, tako da lahko delajo pod varstvom pušk in bajonetov, brzostrelk in jeepov, črnih civilnih policistov. Na ta na-čin se je vsa protiljudska zalega, ki išče močne podpore v fašistih, ka-tere uvaža iz Italije, strnila v napor, da bi predrugačili dejansko stanje v Julijski Krajini. In v sklopu tega dela je moral tudi naš tov. urednik »Lavoratore«-a na zatožno klop.

Kdor še ni poravnal naročnine, naj to stori čimprej!

»Ta zemlja je naša, slovenska, jugoslovanska in mora biti Ti-tova!«

Kaj bomo še napravili, da bo naše tekmovalne še uspešnejše

Nase delovno ljudstvo je dobro razumelo poziv maršala Tita in pričelo tekmovali na vseh področjih dela. Da pa bo delo načrtnije in uspešnejše, si je naše ljudstvo postavilo po vseh vseh, po vseh ustanovah svoje tekmovalne načrte, svoje obveze, katere je pričelo takoj z vso vno izpolnjevati. Poleg rednega dela so začeli s prostovoljnimi delom v nadurah in z delovnimi nedeljami. Prav na osnovi tega se danes lahko skoraj vsaka vas postavi s tem, da je z nadurnim delom, z delovnimi nedeljami mnogo doprinesla k temu, da bo obdelana vsa zemlja, kakor predvidevajo prav osi načrti naših kmetovalcev, da bodo zasajeni po fašističnih izsekani gozdovi, da se očistijo dokončno ruševine z naših vasi itd. Prav na osnovi tega pa se danes tudi lahko postavijo naši delavci, ki pod najtežjimi pogoji obdelujejo s požrtvovalnim nadurnim delom, z delovnimi izboljšavami, s tem, da so se z duhom in telesom zagrizli v delo, nemalo dosegajo odstotek našega proizvodnje in zagotavljajo uspešen razvoj naše industrije.

Na osnovi vsega tega pa je jasno, da se kažejo tudi uspehi. Poglejmo samo nekaj števil, ki govorijo o zaslugi in požrtvovalnosti naših delavcev v bistriškem okraju. Delavci v tovarni Tomšič, 64 po številu, so napravili 434 prostovoljnih ur, 20 delavcev v mizarški zadrugi 150, 27 delavcev v tovarni Samsa 198, 102 rudarja sta napravila 250 prostovoljnih ur, 32 delavcev pri Urbančiču 253 ur, 44 delavcev pri gozdni upravi Snežnik 324 ur in 38 delavcev v tovarni Falersa 205 prostovoljnih ur. Vsega skupaj je torej 327 delavcev v eni sami delovni nedelji opravilo 2279 prostovoljnih ur, s tem izpolnjevalo svoj načrt v dvigu proizvodnje in poleg tega skupni zaslugi 79280 lir podarilo stavkujočim delavcem v Trstu. Tudi eno nedeljo prej so mesečni Ilirske Bistrice opravili 8080 prostovoljnih ur, delavci na apnenici Pregarje 257 delovnih ur. Bistriški uradniki pa so očistili 6 porušeni hiš in popravili 200 m poti v vasi Kilovče. Pri tem je bila priznana kot najboljša delavka tovarnišica Baša Minka, tajnica bistriške mladine in sprejela v dar knjigo: »Kako se je kalilo jeklo«.

Druga skupina je šla na Rateče v Brdo, kjer je usposobila 500 m ceste za promet. Tu je bil proglšen za najbolj požrtvovalnega tovariš Ujčić Avgust. Pri delu na Pregarjah, kjer so odstranili 84 m³ materiala iz porušeni stavbi, je bila priznana kot najuspešnejša delavka tovarnišica Benigra Milka.

Tudi Idričani so v okviru svoje pramojskega tekmovalnega v času od 8. do 22. marca dosegli zavidljive rezultate. V eni sami delovni nedelji je 68 ljudi napravilo 426 udarniških urah 25 m³ prodnega peska, 50 m³ kamenja, očistili so v starih vojašnicah v Kanomlji 5600 kosov zidne opeke ter isto prepeklili v Idriji ter iz Idrije v Spodnjo Idrijo 5 m³ gradbenega lesa za novo opekarno. Mladi rudarji so 19. marca v 560 delovnih urah izvozili 50 kub. metrov jamskega lesa, prevozili 15 m³ jelovine, zvezali in zložili 40 kub. metrov jamskega lesa, uvozili 50 m³ novega jamskega lesa, v jasku Borba izvozili 4 tone premoga ter prekorčili normo za 50 odstotkov.

V istem času so v prostovoljnih urah razvozili 200 m³ gnoja na polja. Člani Okrožne narodne zaštite so napravili 920 ur prostovoljnega dela in v tem času zorali 3600 m³ orne zemlje. Na Predmeji je 50 delavcev napravilo 45 m³ peska za popravilo porušeni hiš. 100 delavcev je v Ajdovščini na žagi Rizado in sindikalne organizacije v Idriji delalo za preganjance v Trstu; prvi so darovali 20 tisoč lir, drugi pa 42.196 lir.

Tako dela naše ljudstvo v zavesti, da gradi zase, da dela za novo Jugoslavijo. Prav ob tem pa je treba spregovoriti še o nečem. Pri vseh teh številkah, ki jih dnevno pošiljajo kraji, pa še ni podatkov iz nekaterih vasi in ustanov, o katerih pa se točno ve, da ljudje tekmujejo, da prostovoljno delajo in da imajo pri tem delu uspehe. Torej gre pred vsem za to, da bomo znali o svojem delu tudi poročati, svoje izboljšave povedati tudi drugim, ker bomo le na ta način omogočili, da se bodo naši tekmovalni načrti stalno izboljševali in da bodo z izboljšavami, katere so uspeli napraviti delavci v eni tovarni, začeli delati po vseh tovarnah ter tako omogočili še večji dvig proizvodnje v vseh B.

Prav tako se premalo posveča pažnje popularizaciji tistih, ki boljše delajo. Treba je, da si osvojimo zavest, da mora prav vsak izmed nas poznati tiste idrijske rudarje, ki so dvignili v kratkem času proizvodnjo za 50 odstotkov, da mora prav vsak izmed nas poznati delavce, ki so dosegli produkcijo v Belskem, v Posojini, v Bistrici, v Herpeljah, v Ajdovščini. Ne samo njihova imena, tudi njihove slike moramo popularizirati in ne samo to, poznati moramo jih dobro, tako da bo vsak kmet vedel, zakaj ima lahko plug, zakaj ima lahko novo motiko in nov voz in obratno, da bo vsak izmed delavcev vedel, da mu je z nesebičnim in najbolj požrtvovalnim delom omogočil naš kmet zadosti velik kos kruha. Tudi ta zavest mora prevečati naše ljudstvo, ko tekmuje v proamskem tekmovalju. Poleg tega naj naše delavce množice vodijo kontrolo nad tem, v koliko so svoje tekmovalne načrte že dosegli, in to ne zato, da bi potem prenehali z delom, ampak, da bodo pravega maja lahko ponosno dejali: Ne samo, da smo izpolnili svoj tekmovalni načrt, ampak smo ga prekorčili za 10, 20 odstotkov.

Pri tem pa naj naše delavne množice kažejo na tiste, redke poedince, ki z rokami v žepih čakajo, da jim bodo začele same pečene piške leteti v usta. Pokažejo naj vsem in na ta način bomo spoznali, da so to tisti brezvestneži, ki bi radi živeli na račun ljudskih množic in jim nikakor ni všeč, da bi prišli za delo. Prav v času našega delovnega poleta sta dožila naš delavec in naš kmet, da razkrijeta jano na stenčasih, na tekmovalnih oglasnih deskah, na zborih volivcev tiste, ki nočejo z njimi delati, ker so to ne samo delomrzneži, ampak tudi škodljivci naše ljudske skupnosti, nasprotniki naše borbe, sovražniki naše Jugoslavije. Če bomo na vse to pazili poleg našega tekmovalnega dela, bo naše tekmovalne še uspešnejše in še zadovoljivejše.

P O Z I V

Gregorčičeva založba v Trstu poziva mladino, ki se ni poslala opisov svojih doživljajev iz osvobodilne borbe za mladinsko knjižnico, da to čimprej napravi. Mnogo spisov iz najrazličnejših krajev smo prejeli, pogrešamo pa še vedno mnogo prispevkov. Skrajni čas je že, da se nam pošljejo. Kdor bo zamudil, ne bo uvrščen v knjižico. Pohitite! Naj ne bo kraja, ki se ne bi odzval!

Gregorčičeva založba v Trstu, Carducci 6.

Uredba

o prometu v vinom in o cenah vina.

Zaradi zagotovitve preskrbe prebivalstva in pravilne razdelitve v vinom izdaja Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje po odobritvi Vojne Uprave JA za Julijsko Krajino, Istro, Reko in Slovensko Primorje in na osnovi pooblastila PNOO za Slovensko Primorje in Trst z dne 31. VII. 1945 naslednjo

u r e d b o :

Člen 1.
Vino se smatra za predmet, ki spada pod načrtno razdeljevanje in potrošnje ter se zato ukinja prosti promet v vinom. Prepovedana je vsaka prodaja vina, ki nasprotuje predpisom te uredbe.

Upravičeni odkupovati vino sta le Vipavska vinarska zadruga ter Okrajna nabavna in prodajna zadruga v Kopru. Pridelovalci so dolžni ponuditi vse presežke vina v nakup tem zadrugama.

Člen 2.
V veljavi ostanje vse že sklenjene pogodbe o prodaji vina, v kolikor so sklenjene v pisni obliki in v kolikor se izročitev izvrši najkasneje do 6. aprila 1946.

Člen 3.
Zamenjava vina za drugo blago se sme vršiti samo preko zadrug. Zamenjano blago za vino sme pridelovalec uporabiti le v svojem kmečkem gospodarstvu ter je izključena nadaljnja prodaja.

Člen 4.
Za preskrbo vina po okrajih skrbe Zdrženja gostilničarjev. Vino smejo nabavljati izključno pri omenjenih zadrugah. Njih delo nadzirajo okrajni INOO.

Člen 5.
Določajo se naslednje najvišje cene vina pri proizvajalcu:
a) za namizna vina do 10% alkohola po Lin 80.— za liter;
b) za namizna vina do 11% alkohola po Lin 90.— za liter;
c) za specialna kvaliteta vina in vina z več kot 11% alkohola po Lin 100.— za liter;
d) za buteljirna vina določijo ceno Oddelek za trgovino in preskrbo pri Poverjeništvu PNOO za Slov. Primorje.

Člen 6.
Odkupne vinarske zadrughe smejo nabavni ceni priložiti 6% bruto zaslug.

Medtem, ko je svetovna reakcija po vojaškem uničenju fašizma mobilizirala vse razpoložljive sile in se te sile danes poslužujejo najhujših provokacij, laži in nasilstev, da bi v posameznih državah vstavili in utrdili oporišča za nadaljevanje svoje osvajaške in izkoriščevalske politike, medtem ko Churchill hujša narode na vojno, SZ prehaja k delu in obnovi.

Reakcionarne sile razvijajo svojo dejavnost s tem, da blatijo in klevetajo mlade demokratične države in organizirajo propadle fašistične bande iz vseh vetrov, da izzivajo incidente na mejah naprednih dežel in ogrožajo mir, SZ pa gradi in utrjuje svoje domovino.

Zmagoviti sovjetski narodi ne mislijo danes, kako bi izkoristili druge narode, kako bi svojo veliko zmago nad fašizmom izkoristili v osvajaalne namene. Narodi Sovjetske zveze so se z istim elanom kot pred 4 leti na sovražnika vrgli danes na delo za obnovo porušene domovine, na izboljšanje materialnih in kulturnih pogojev življenja. Sprejeli so petletni načrt obnove in razvoja narodnega gospodarstva za razdobje od 1946 do 1950 leta.

Petletke so v Sovjetski zvezi znana stvar. Po prvi svetovni vojni in izvedeni socialistični revoluciji so narodi SZ z načrtnim in prostovoljnim delom v okviru petletke ustvarili in izboljšali svojo industrijo, uredili kmečko gospodarstvo in jih je tako sedanja vojna zajela tehnično in gospodarsko pripravljene.

Sedanja petletka predvideva sistematično zvišanje življenjske ravni ljudstva po postopnem zniževanju cen blagu in utrjevanju sovjetskega rublja, dalje po čim večjem povečevanju stanovanjskega fonda države in dvigu kulturno življenjskih pogojev prebivalstva, po zvišanju ravni mezd v skladu z dvigom produktivnosti dela in s kvalifikacijo delavcev, z zvišanjem izdatkov v naravi za delovni dan in dvigu skupnih dohodkov na kolhozih in končno pa povečanju nagrad za izpolnjevanje in preseganje državnih nartov in za znanstveno tehnična odkritja.

Tako bodo v SZ ogromno dvignili življenjski standard ljudstva, skrbeli za vzgojo strokovnjakov zlasti v kovinski industriji, energetični industriji, v industriji za kmetijstvo, za železniški promet, za vzgojo učiteljev osnovnih in srednjih šol itd. itd. Petletke določa tudi obnova in izgradnja 3.400.000 stanovanjskih zgradb po vaseh, poleg tega bodo plače delavstva ob koncu petletke presegle raven iz leta 1940 za 48 odstotkov.

Tako v Sovjetski zvezi, kjer gredo dohodki državnih podjetij v korist vsemu ljudstvu, kjer ni velekapitalistov, ne trustov in kartelov, okoli katerih bi se zbiral denar milijonov delovnega ljudstva. In proti takemu redu kot je v SZ dviga svoj glas gospod Churchill, zastopnik finančnih mogotcev vsega kapitalističnega sveta, ker so v opasnosti njihovi privilegirani položaji, ker po njihovem mnenju je demokracija samo za »višje družbe«, za ljudstvo pa pomeni demokracijo brezpogojna pokorščina.

Toda gospod Churchill je svojimi nazori in predpostavkami o ureditvi človeške družbe strahovito zaostal za naprednimi ljudskimi množicami, ki korakajo mimo besnečega Churchilla novemu življenju nasproti. Tako korakajo ljudske množice v Poljski, Češki, Bolgariji, Albaniji, pred vsemi pa narodi Jugoslavije, ki si v silnem delovnem poletu načrtno ustvarjajo nove boljše življenjske pogoje. Na skupni seji obeh zbornic

Ljudske skupščine Jugoslavije

ki v teh dneh zaseda, je podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj podal poročilo, iz katerega razvidimo, da v deželi, ki jo je razrušil in opustošil okupator, ki je doživela tako velike izpremembe glede državne in družbene ureditve ter novih odnosov med narodi, da ti narodi že po 10 mesecih potem, ko so izgnali okupatorja, sprejemajo splošni letni državni proračun. Že samo to dejstvo kaže na izredno ustvarjalno silo nove ljudske oblasti in požrtvovalno sodelovanje vseh plasti narodov Jugoslavije pri graditvi novega upravnega aparata, pri splošni gospodarski obnovi, pri urejanju prometa ter trgovine in preskrbe.

V ekspoziciji Edvarda Kardaža je tudi jasno izraženo stališče Jugoslavije do Julijske Krajine in dobrih odnosov sosedne Italije, ki mora priznati pravilne zahteve prebivalcev Julijske Krajine in poravnati škodo, ki jo je italijanska vojska prizadejala narodom Jugoslavije.

Za določitev etnične meje v Julijski Krajini pa ne smejo biti merodajne ponarejene številke statistik stoletnih zatiralec slovenskega in hrvatskega življa, ampak volja in izjava živih ljudi. Kakšna je ta volja, to vemo vsi, ki smo 27 let prenašali nasilja italijanskih raznoročevalcev, to vedo tudi vsi tisti, ki so v teh dneh priče navdušenim sprejemom medzvezniške komisije v Istri in Slovenskem Primorju, to vedo tisti, ki so v Skednju streljali v ljudske množice, ki so streljali na predstavnika Jugoslovanske armade, tisti, ki terorizirajo in prepeajo slovensko ljudstvo, da bi udušili v njem željo po svobodi, vročo željo po priključitvi k materi Jugoslaviji.

Iz ekspozicije ministra za notranje zadeve Aleksandra Rankovića vidimo delo in napore vlade, da spravi vse organe oblasti in uprave, njihove organizacije in njihovo prakso v sklad z novo ustavo. Obenem je v Jugoslaviji s tem, da so oblasti prijele narodnega izdajalca Mihajlovića, četniško in ustaško banditstvo dokončno izbrisano, vodje pa postavljeni pred ljudsko sodišče. Glede izročitve drugih vojni zločincev pa zavezniški oblasti ne kažejo posebnega razumevanja.

19. marca se je v Beogradu začel kongres prostovoljcev, ki so se borili v

španski osvobodilni vojni

v vrstah španske republikanske vojske. Leta 1936, ko je general Franco zavratno napadel špansko ljudstvo, ko se je začela uredničevati zarota, skovana v Berlinu in Rimu, proti demokratičnim silam v

svetu, takrat je svobodoljubni svet spoznal zahrbtnost in nevarnost mednarodnega fašizma in poslal svoje borec na pomoč španskemu ljudstvu v obrambo demokratičnih pravic vsega naprednega človeštva. Če upoštevamo dejstvo, da je bila španska vojna glavna preizkušnja nemškega in italijanskega imperializma za njuno splošno ofenzivo proti demokratičnim silam v svetu, da so v to vojno vložili toliko sil, kolikor jih je bilo potrebno za zmago njihovega orožja, potem je čisto razumljivo, da je špansko ljudstvo moralo podlež tej ogromni premoči.

In danes ni slučaj, da se vrši ta kongres v času, ko se v najostrejši obliki znova pojavlja pred svobodoljubnim svetom vprašanje Španije in Francovega režima. Neprestano pobijanje protifašističnih španskih borec v strani Francovih krvnikov pred očmi vsega demokratičnega sveta glasno opozarja vest svobodoljubnih ljudi, da krvavi fašistični Franco režim pred očmi zmagovite demokracije v Evropi nadaljuje svoje zločine in fašistične tiranije. Upravičeno se sprašuje svobodoljubni svet: ali ni obstoj Franca in njegov krvavi režim klopota sklepom teheranske, kimske in berlinske konference?

Zato kongres pozdravlja vse akcije, ki so jih podvzeli francoski železničarji, demokratične množice Anglije in Amerike in drugih držav, ki zahtevajo likvidacijo Francovega režima. Obenem pa izraža zahtevo, da se na prihodnjem zasedanju Varnostnega sveta reši vprašanje Španije, ker je vprašanje zmage načel domovinske vojne, vprašanje miru.

Obenem, ko nova Jugoslavija stremi za čim hitrejšo in boljše notranjo ureditev, za hitro obnovo in zboljšanje življenjskih pogojev svojega ljudstva, pa hoče urediti svoje odnose do drugih držav, vpotaviti v njimi čim tesnejše sodelovanje v kulturnem in gospodarskem pogledu in utrditi resnično bratstvo pomod slovenskimi državami.

Poljska in Českoslovaška

Na svoji poti iz Poljske, kjer je maršal Tito podpisal prijateljsko pogodbo o medsebojni pomoči in sodelovanju obeh držav, je maršal Tito doživel prirske sprejeme in manifestacije ljudstva za českoslovaško in jugoslovansko prijateljstvo.

Predsednik českoslovaške republike je na predlog svoje vlade odklikoval maršala Tita z najvišjimi českoslovaškimi odklikovanji z redom »Belega leva zmag«, českoslovaškim vojaškim križcem 1939. leta in z redom »Belega leva« I. stopnje. Visoka českoslovaška odklikovanja so prejeli tudi ministri Milovan Djilas, Vladislav Ribnikar in general Velebit.

Ogromne manifestacije, kjer se je zbralo 350.000 prebivalcev Prage in vzklikalo maršalu Titu in novi Jugoslaviji, so znak res prirskega, trdnega prijateljstva narodov obeh slovanskih držav, ki jih je borba za svobodo še tesneje povezala.

Politika iranske vlade

ki je popolnoma pod vplivom svetovne reakcije, raznih petrolejskih trustov in koncernov in je torej nasprotna SZ, vodi iransko ljudstvo v dokaj razburkane vode in je vse prej kot miroljubna. SZ je, ki je takoj po svojem nastanku pričela uvajati načelo enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja v svoji zunanji politiki, se je leta 1918 odpovedala vsem koncesijam, ugodnostim in pogodbam, ki jih je imela carska Rusija v Iranu. Seveda je to storila pod pogojem, da iranska vlada ne odda svojih koncesij nobeni tretji državi v upravo, kontrolo ali izkoriščanje. Te pogoje pa je iranska vlada temeljito prekršila, ko je oddala koncesijo in pravico do izkoriščanja petrolejskih bogastev Irana raznim družbam, kot so Sinclair Company, Standard Oil Company, I. dr. Obenem pa so te družbe dobile vpliv na notranje razmere Irana.

Iranska vlada je v zahvalo za podarjene koncesije zahtevala na mirovni konferenci v Parizu, da se priključi k Iranu ozemlje veliko za dve Jugoslaviji na škodo Sovjetske zveze.

V nadaljnjem razvoju pa je predstavljaj Iran močno oporišče hitlerjevemu agentom, ki so pod krinko »trgovskih zastopnikov« raznih »specialistov« in drugih strokovnjakov vršili špijonažo. Zaradi ugodnega zadržanja iranske vlade se je hitlerjevemu posrečilo prodreti v vsa področja ekonomskega in političnega življenja države, hoteli pa so še več: spreminili Iran v bodočo operacijsko bazo za vojaške akcije proti ZSSR. Nemci so pošiljali v Iran vedno več »specialistov«, tako da je nemška kolonija v Iranu še pred začetkom vojne štela 3000 oseb. Nemški »specialisti« so prodrl v vsa področja iranske industrije in poljedelstva in dejansko vodili državno ekonomijo.

Po napadu Nemčije na SZ pa so hitlerjevi agenti organizirali oborožene skupine, ki naj bi šle na ozemlje SZ v Baku, Grozni in druge važne centre in tam izvale neredne in organizirale sabotažne akcije.

Obenem pa so skupno s profašističnimi iranskimi politikami vodili priprave za državni prevrat. Napad Nemčije na SZ so hoteli izrabiti, da bi izvedli svoje napadalne načrte in so že prav odkrito zahtevali sovjetski Azerbejdžan z Bakujem in druga sovjetska področja.

Seveda je to s propadom Nemčije padlo v vodo, vendar iranski reakcionarji krozi še danes vodijo prikrito podtalno borbo proti SZ, ki pa samo škoduje iranskemu ljudstvu in podžiga nevarnost za mir v tem delu sveta.

ka. V tem zasluzku so všteti prevozní stroški od proizvajalca do zadrúžnega skladišča (kleti) ter vsa manipulacija z vinom.

Člen 7.

Vsi razpečevalci vina na drobno so dolžni predložiti pristojnemu okrajnemu INOO kalkulacijo radi odobritve prodajnih cen. Nihče ne sme točiti vina, ako se ne more izkazati, da mu je prodajna cena odobrena.

Ob določanju detaljnih cen morajo okrajni INOO upoštevati:

- a) plačano nabavno ceno,
- b) 20% brutto zaslužek od te nabavne cene,
- c) od 1 do 3% v kritje prevoznih stroškov.

Primernost in upravičenost transportnih stroškov presoja okrajni INOO po svobodni oceni, upoštevajoč krajevne prilike.

d) Trošarina.

Člen 8.

O vsakem nakupu vina izda Zadruga prodajalca potrdilo, v katerem navede količino, sorto, stopnjo alkohola in ceno prodanega vina.

Člen 9.

Kršilci te Uredbe se kaznujejo z denarno globo do zneska Lir 50.000.— ali s prisilnim delom brez odvzema svobode do 6 mesecev. Obenem se lahko odredi zaplemba vina.

Te kazni izrekajo okrajni INOO. V težjih primerih, kakor tudi v slučaju povratka, se lahko na predlog javnega tožileca postopa po določilih Uredbe o pobijanju gospodarske sabotaže in nedopustne špekulacije (Uradni list št. 1.)

Člen 10.

Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave.

Ajdovščina, dne 27. marca 1946.

Poverjenik: France Perovšek l. r.

Izšla je odredba o prometu v vinom, ki je prav v zvezi z zadnjimi špekulacijami raznih verzičnikov po Vipavski dolini bila tem bolj zaželjena. Vino je postalo v očeh nekaterih špekulantov že zadnje sredstvo za odiranje in ekonomsko slabljenje našega ljudstva. Zato bo novo odredbo prav to ljudstvo tem z večjim veseljem sprejelo, saj je namenjena prav temu, da zaščiti prav našega delovnega človeka pred izkoriščanjem. Načrt

1. nagrada Lir 10.000.—,
2. nagrada Lir 5.000.—,
3. nagrada Lir 3.000.—.

Nagrajeni osnutki postanejo last SPZ in CCP, ki bosta z njimi lahko prosto razpolagali in jih uporabljali po svoji volji.

Slovenska prosvetna zveza
Centro di Cultura popolare
Trst

Za naš stavkujoči Trst

Naše ljudstvo brez prestanka zbira za stavkujoče v Trstu, za tiste, ki so jih civilni policisti pozaprl, ker so branili naše zastave in njihove družine.

Samo od nesebičnega požrtvovanja in globoke zavesti množice je možno kaj takega pričakovati. Samo ljudje, ki so se zavestno borili, se v tej borbi lahko tudi danes darujejo in žrtvujejo.

Tako je tudi eden izmed najbolj prizadetih okrajev, grgarski, pred dnevi spet zbral 4855 kg krompirja, 665 kg fižola, 111 kg moke, 178 kg žita, 21 kg masla, 290 jaje, 27,5

cija, ZVU pa ne ukrene ničesar, kljub številnim protestom celotne Julijske Krajine.

Pred dnevi so množice protestirale v Il. Bistrici, kjer je nad 800 prebivalcev dvignilo svoj glas: Mi smo Slovenci! Trst je naš! Mi hočemo Jugoslavijo. In so poslali naslednjo resolucijo na ZVU:

Zbrani na protestnem zborovanju prebivalci Il. Bistrice dne 26. t. m. odločno protestiramo proti temu, da ZVU ne samo ni ničesar podvzela proti zločinski civilni policiji, ampak ji daje vso podporo in dovoli, da v coni A fašisti spet

»Za Trst, za naše boreče se brate in sestre zadnji grižljaj, ki je pri hiši«, tako danes govore naši ljudje, ko prinašajo hrano skupaj.

kg boba, 40 kg korenja, 2 konzervi in 8197 lir.

Prav tako je tudi okraj Ajdovščina spet v eni noči in enem dopolnevu zbral 10385 kg krompirja, 1428 kg koruzne moke, 1795 kg krušne moke, 1918 kg fižola, 410 kg graha, 345 kg ječmena, 650 kg masti, 417 kg prepečenca, 144 kg in še 100 štruc kruha, 15 kg suhega sadja, 15 kg soli, 15 kg testenin, 1 gnjat, nekaj kilogramov sira, 7 kg medu, 2 živi teleti ter še nekaj ostalih jedil in 2960 cigaret.

V noči od 26. na 27. t. m. so v okraju Ilirska Bistrica zbrali 2500 kg živil, ki so jih takoj poslali v Trst. To je prispelo iz vasi Il. Bistrice, Trnovo, Vrbica, Zarečica, Dolenji Zemen in Rupa.

In tako zbirajo kar naprej.

Poleg tega pa ljudstvo na množičnih zborovanjih protestira proti postopkom v coni A. Ogorčene množice zahtevajo, da se že prekine z zločinskimi protiljudskimi delovanjem, ki so ga v coni A še pospešili s tem, da so začeli uvažati znanje fašiste iz Italije v Trst in druga mesta.

Ti vrše najogabnejša izzivanja in nasilje nad našimi brati in pri tem delu jih podpira civilna poli-

skozi tržaški radio razširjajo protiljudsko propagando.

Mi nismo in ne bomo nikoli pozabili na to kar je naše, ker je za našo zemljo tekla naša kri. Že v borbi smo se odločili, da se mora Primorska priključiti Jugoslaviji, ker naša preizkušena in izmučena zemlja ne sme nikdar več trpeti zatiranja in raznarodovanja.

Odločno stojimo našim bratom v coni A ob strani, ker se bore za demokratične pravice, ker se bore tudi za naše pravice, ki smo si jih skupno priborili.

To, kar danes počenjajo nekateri po Trstu, to pomeni zardoke novega fašizma in tega ne sme in ne more dovoliti nihče, ki je trpel in krvavel v pravkar zmagovito zaključeni zavezniški protifašistični borbi.

Mi tega ne dovolimo in kličemo: Proč s fašisti!

Tak glas so dvignile tudi nad tisočglave množice v Št. Petru, ogromne množice v Postojni, Idriji, Tolminu, Kozini in Ajdovščini. In tega glasu ni mogoče prezreti, ker je to klic iz zdravih ljudskih prs, ob katerih se je fašizem že razbil in se bodo razbili tudi njegovi ostanki.

Uničevanje naših gozdov

Ob nevarnem razširjenju gosenic po naših borovih nasadih na Krasu smo z veseljem videli, da je ljudstvo razumelo nevarnost škode, ki jo gosenice počenjajo na gozdnih nasadih, in je ušlo vse sile, da zatire škodljivca.

Danes pa opažamo drugi pojav, ki je še resnejši in hujši od prvega.

Okrog Hrpelje-Kozine se vidijo ogromni skladi lesa, debelega kakor zapestje in tanjšega, kar priča, da se seka gozd, ki je v najboljšem razrastu. In to gozd na kraških tleh! Drobiž, ki danes nima prave cene, ki bi pa jutri lahko predstavljala res vredna drva.

Zakaj se to dogaja? O tem je treba spregovoriti.

Kolikor nam je znano, so ljudske oblasti uvedle kontrolo sečnje na ta način, da bi se dovolilo sekat samo gozd, ki je za sečnjo res sposoben in da bi se onemogočilo njegovo uničevanje. Sicer se tudi iz vsakega gozda najde nekaj za sečnjo, ako se samo malo bolje pogleda in pravilno postopa. To je dolžnost naših gozdarjev. Oni so

zato tukaj, da pokažejo ljudstvu in posameznikom, kako se pravilno in koristno gospodari. Njihovo znanje ima biti na korist ljudstvu, ki mora to razumeti in samo iskati nasveta pri njih.

Mnogi trdijo, da se je v letošnji zimski sezoni v okraju Hrpelje-Kozina posekalo desetkrat več drv nego v nekaj zadnjih letih skupaj. Ljudstvo naj zaščiti svoj gozd, naj opozori brezvestneže, spekulante pa razkrinka. Ljudstvo mora preprečiti nadaljnje uničevanje našega narodnega bogastva, kakor je še vselej točno in pravilno reagiral, kadar je šlo za splošne ljudske interese.

★

Opozarjamo na veliko potrebo apna v letošnji gradbeni sezoni. Z žganjem apna se izkoristijo odpadki od sečenj v gozdovih, ki bi sicer ostali neizkoriščeni. Zaslužek je dan mnogim, ki bi sicer ne prišli do njega. S tem se bo napravilo delo, ki je koristno za obnovo, in ohranili ostanki naših bornih kraških gozdičev.

Obnovitvena zadruga v Cerknem tekmuje

Skoraj 40% vseh poslopij je pri nas uničil okupatorjev bes. Cerklni pa, z namenom, da tekmujejo v hitri obnovi domovine, so si menda prvi na Primorskem ustanovili obnovitveno zadrugo, ki je že v začetku uspešno razvila svoje delo. Na številnih sestankih zadrugarji sklepajo o zasnovanih novih načrtih ter izpopolnjujejo že organizirane zadrugne obrate, razpravljajo, razdeljujejo les in drugo gradivo, ki jim ga je za obnovo dodelila ljudska oblast.

Živahno je v obratih obnovitvene zadruge. Kako pa ne. Saj je prav v teh dneh zapela svojo veselo pesem obnovljena zadruga žaga v Cerknem, ki reže brez prestanka noč in dan. Skoraj istočasno pa je opravil svojo prvo uspešno vožnjo zadrugni kamion, ki so si ga zadrugarji obnovili v kratkem času kljub temu, da je bil domala razbit. Zadruga bo izpopolnila svojo strojno mizarstvo, kovarstvo in delavnico cementnih strešnikov, ki jih je organizirala »Tehnična baza« in nato predala Obnovitveni zadrugi. S tem namerava še dvigniti produkcijsko sposobnost delavnice.

Prostovoljno delo, medsebojna pomoč in skupni načrtno organizirani prijem nastalih problemov, so vodila našim zadrugarjem. Številne nove strehe na Cerkljanskem pričajo o uspehu take dejavnosti. Že pozni-

mi so si zadrugarji z nadurnim delom pripravljali in obtesali tramovja za dvajset novih strešnih stolov. Pogorelci iz najbolj porušeni vasi Lazec, Otalež in Plužnje so v državnem gozdu posekali v okviru zadrugne 150 m³ lesa za obnovo. Sečnjo v gozdu Zadruga nadaljuje, da izvrši načrt za posek 600 m³ lesa, nakazane v Kanomeljskih državnih gozdovih. Na Cerkljanskem vrhu pa od zore do mraka pripravlja petnajst zadrugarjev obširne sloje prvovrstne ilovice za napravo opeke, ki jo bodo žgali z drvmi, pridobljenimi pri čiščenju v vojnem času zanemarjenih bližnjih gozdov. V teh poljskih opekarnah nameravajo za letošnja obnovitvena dela izdelati 200.000 zidakov. Zadruga si je zastavila tudi nalogo, da bo izdelala vse za obnovo potrebno apno doma, ker imajo na Cerkljanskem izkušene apneničarje in dober apnenec. Že sedaj si žgejo pogorelci na raznih mestih kar šest košarastih apnenic, v katerih bodo v

prvi etapi izdelali 240 ton živega apna.

Ker zadrugarji na cerkljanskem nočejo več stanovati v nezdruhih, zatohlih, mračnih in okajenih domovih, in ker hočejo dvigniti in izpopolniti kmečko delo v svojo korist in v korist po tolikih žrtvah osvobojene domovine, prav pridno posekajo strokovni enomesečni tečaj tehnične baze. Tu si izgrajujejo svoje znanje o sodobnem kmečkem obratu, o higieni doma, o gojenju zdrave živine, o sodobnem kmečkem stavbarstvu, o zadrugništvu itd.

Uspehi pri obnovi in spoznanje, da je le v skupnem zadrugnem načinu dela mogoče doseči uspehe, so nam priča resničnega delavnega poleta ljudskih množic, ki ga omogoča edino le po ljudstvu voljena ljudska oblast, pridobitev krvave narodno osvobodilne borbe vsega primorskega ljudstva, v kateri je to ljudstvo izpričalo in v miru, v obnovi ponovno izpričuje svojo neomajno, kleno voljo za združenost s Titovo Jugoslavijo.

Za kulturni dvig našega ljudstva

V sklopu predavanj »Ljudske univerze« v Idriji je minuli torek tovarstvo, Godec predaval o rudarstvu v Jugoslaviji. Številno ljudstvo, ki je napolnilo dvorano, je z zanimanjem sledilo besedam predavatelja, ki je razgrnil pred nami podzemsko bogastvo naše bodoče skupne domovine,

ki skriva v svojem osrčju dragocene zaklade bakra, srebra, zlata in drugih rudnin. Predvsem smo lahko ponosni na naše idrijsko živo srebro, katero je po svoji kakovosti eno najboljših v vsej Evropi.

Istega dne je bila v okviru prostnega društva »Janka Premrla-Vojka« odprta javna knjižnica. Vse ljudstvo je prispevalo k ustanovitvi te prepotrebne javne ustanove. Posamezniki so iz svojih zasebnih knjižnic darovali knjige z bogato vsebino, drugi pa so s prostovoljnimi prispevki pripomogli k nabavi slovenskih knjig.

Upamo, da bo ljudstvo pridno segalo po slovenskih knjigah, saj nam je bila pet in dvajset let prepovedana slovenska beseda, pet in dvajset let preganjana vsaka slovenska knjiga.

Za vzgojo kmetijskega naraščaja

V Skočjanu pri Kopru bodo v začetku aprila odprli vinarsko in sadjarsko šolo za vse, ki se mislijo resno posvetiti kmetijski stroki. Da bi čimbolj dvignili našo kmetijsko proizvodnjo, moramo vzgojiti tudi dobre, strokovno izobražene kmetovalce, ki bodo dobro poznali sestav zemlje, naše primorsko podnebje, vremenske prilike in upoštevajoč vse to, gojili tiste kulturne rastline, ki v posameznih predelih najbolj uspevajo.

Zato se bodo gojenci na tej šoli učili vseh strok kmetijstva, kakor: poljedelstva, živinoreje, živinozdravstva, vrtnarstva, sadjarstva, vinogradništva, kletarstva, gozdarstva, čebelarstva, kmetijskega gospodarstva v splošnem in knjigovodstva.

Pouk bo trajal predvidoma osemnajst mesecev in bo razdeljen tako, da bo dopolnjeval teoretični pouk, popoldne pa praktično delo na posestvu, ki je last omenjene šole.

Posestvo obsega skupno 14 ha in ima krasno urejen sadovnjak z 2500 sadnimi drevesi vseh vrst. Tu so vsajene hruške, jabolka, češnje, marelice, češnje, breskve in kiki-jablance. To drevje je po večini prtilikavo; v drevesnici pa bodo nasadili letos 10.000 divjak. Uredili bodo tudi nov matičnjak in silnico, v kateri se bo

že letos sililo 15.000 cepljenih trt, katere bodo posadili v trtnico in jeseni razporedili vinogradnikom.

Tako bo šola poleg tega, da bo vzgajala dobre gospodarje-kmetovalce, ki bodo s svojim strokovnim znanjem mnogo pripomogli k dvigu našega gospodarstva in procvitu naše dežele, zalagala kmetovalce z dobrimi sadnimi sadikami in plemenito trto.

V šoli je urejeno vse potrebno, tako da se bodo gojenci lahko tudi praktično priučili vsem panogam kmetijstva. Tako ima šola vzorno urejen kokošnjak, v katerem bodo gojili dve različni kokošji pasmi. V modernem hlevu stoji 5 glav goveje živine švicarske pasme, upajo pa, da bodo v najkrajšem času to rogato družino pomnožili na 10 glav.

Poleg tega pa imajo za vprego še dva konja.

Sedaj gradijo še racionalni svinjak in pa moderno in higiensko urejeno gnojišče, kar bo v najkrajšem času končano.

Tako bo imela šola vse pogoje in pripomočke, da bo lahko nudila gojencem prav vse, kar jim je potrebno pri pouku in vzgoji na ta način dobre gospodarje, strokovnjake v vseh strokah kmetijstva, ki bodo ogromno pripomogli k zbolšanju našega kmetijstva in celotnega gospodarstva.

Naša ljudska oblast je z ustanovitvijo te šole pokazala svojo veliko pozornost in skrb za napredek našega kmetijstva in s tem za napredek in blagostanje ljudstva naše dežele.

Zato obveščamo tem potom vse tiste, ki so dovršili z dobrim uspehom 4 razrede ljudske šole in ki se mislijo resno baviti s kmetijstvom, da takoj vložijo prošnjo za sprejem v to šolo na upravo Vinarske in sadjarske šole v Skočjanu pri Kopru. Prošnji priložite: 1. rojstni list; 2. zadnje šolsko spričevalo; 3. potrdilo krajevnega odbora o zadržanju med okupacijo; 4. potrdilo o premoženjskem stanju staršev ali oskrbnikov.

Gojenci bodo stanovali skupno v internatu.

Pogoje, pod katerimi bo gojenec sprejet, bomo vsakemu pravočasno sporočili.

Ustanovitev sadjarske zadruga v Tolminu

Napredni sadjarji tolminskega okraja so se zbrali 19. t. m., da se pomenijo, kako bodo s skupnimi napori zboljšali sadjerejo in kako bodo potom zadruga vnovčevali svoje pridelke.

Tov. Martelanc je v uvodnih besedah označil pomen take sadjarske zadruga, ki ne bo samo vnovčevala sadni pribitek in produkte, pač pa bo pomagala sadjarjem s potrebnim orodjem. Z združenimi močmi bomo zgradili nove moderne sušilnice, katerih si posamezniki zaradi prevelikih stroškov ne morejo omisliti in ki bodo zadostile potrebam cele okolice. Obenem pa bo zadruga skrbela za strokovno izobrazbo sadjarjev.

Prečitana so bila zadrugna pravila, s katerimi so se vsi strinjali, ugo-

varjali so le temu, da premajhen zadrugni delež nikakor ne more biti v korist zadrugi, ker bo ravno sedaj potrebna večja vsota denarja za nabavo raznega sadjarskega orodja. Vendar delež ne sme biti prevelik, da ne bi manjšim posestnikom onemogočil vstopa v zadrugo.

Sedež zadruga bo v Tolminu, kjer so na razpolago razni strokovnjaki, ki bodo nudili svojo strokovno pomoč.

Izvolili so tudi upravni in nadzorni odbor.

Zopet je storjen korak naprej za procvit sadjarstva, za dvig celotnega našega gospodarskega življenja.

Tiskovni sklad do sedaj 37.518 lir, 592 din Tiskovni sklad 23. marca 1946.

Nameščenci PPN00 Ajdovščina 1048 lir.